

Mottakerens navn

Kultur- og likestillingsdepartementet

Oslo, 10. november 2025

NOU 2025:7 Musikklandet

Kulturaliansen takker for invitasjon til å levere høringssvar til denne viktige utredningen.

Vi takker for en utredning som er grundig og på flere måter nytenkende og som beskriver et musikkfelt vi i all hovedsak kjenner igjen. Den gir et tidsbilde av en av våre tre største kulturytringer.

Vi takker også for fokus på fysisk infrastruktur. Musikk – som alle kulturytringer – finner sted. Det betyr at det rommet som tilbys – enten det er til et symfoniorkester eller et skolekorps – betyr noe for både trivsel, tilgjengelighet og kunstnerisk resultat. Kulturaliansen har kartlagt kulturarenaer i 25% av norske kommuner, og resultatet er nedslående: Nesten 80% av arenaene som brukes nettopp av musikkfeltet – er uegnet for aktiviteten. Samtidig har tilskudd til kulturarenaer over spillemidler gått drastisk ned siden 2012, selv om det har vært en svak oppgang de to siste årene.

Vi har likevel noen innspill når utredningen skal brukes i praktisk politikk. Overordnet vil vi peke på viktigheten av:

Forutsigbarhet og handlingsrom - Ønske om åpne, etterprøvbare prosesser

Utvalget påpeker – helt riktig – at kulturfeltet er preget av et lappeteppe av tilskuddsordninger – mange av dem prosjekttrettet – som er unødig krevende for frivillige aktører å rette seg etter. Tilskuddsordninger endres, søknadsfrister endres, rapportfrister løper gjennom hele året, og ofte etterspørres detaljert informasjon som kan være fordelt over flere regnskapsår. Frivilligheten selv spørres sjelden om råd, og da i form av mulighet for innspill – ikke med reell deltakelse i diskusjonene. Dette til tross for at for eksempel arbeidet med Strategi for kulturfrivillighet viste – med all tydelighet – at kompetansen befinner seg i feltet. Disse problemene forsterkes ytterligere av to forhold:

- Norsk kulturråd mangler kompetanse på det frivillige kulturfeltet
- Nesten alle tilskudd finansieres av spillemidler

Begge disse forholdene gjør at saksbehandling og forvaltning unndras medvirkning, og beslutninger tas uten reell medvirkning. I tillegg gjøres kortsiktige vurderinger som hvert år medfører nye, prosjekttrettede tilskuddsordninger med stadig nye regler.

En samlet kulturfrivillighet krever forutsigbarhet og medvirkning i alle tilskuddsordninger som gjelder oss. Vi ber om åpne, rettferdige, søkbare ordninger med kriterier vi er enige i. Vi ber om at forvaltning av spillemidler skjer i en åpen prosess der vi og vår kompetanse har systematisk medvirkning. Dette vil lede oss et langt skritt i retning av forenkling og forutsigbarhet, noe som har vært regjeringens mål i mange år, uten at vi har sett resultater.

Tre store felter i kulturfrivilligheten

I tillegg vil vi påpeke at i innledningen til selve NOUen henvises det til at musikkfeltet er det største kulturfeltet i Norge, med flest deltakere. Dette stemmer ikke. Den ferske kartleggingen av amatørteaterfeltet viser at minst like mange nordmenn i alle aldre deltar i amatørteateraktiviteter som musikkaktiviteter. Og Norges Kulturvernforbund alene har 200.000 medlemmer fra ulike foreninger på kulturvernfeltet. Kultur- og likestillingsdepartementet har vært opptatt av likebehandling for ulike kulturuttrykk, og vi vil hevde at det å anerkjenne også de andre store kulturytringene på linje med musikkfeltet er grunnleggende for å kunne likebehandle. Og feltet er stort og viktig: SSB påpeker at en tredjedel av Norges befolkning har kultur som fritidsinteresse. Frivillighetsbarometeret for 2025 viser at 30% av Norges befolkning er aktive i kulturfrivilligheten, og 39% deltar hvis man tar med de som svarer at de spiller et instrument.

Vi vil også påpeke at utredningen mangler forslag til forpliktende tiltak på områder de peker på som problematiske. Dette gjelder spesielt den sedimentære kulturpolitikken, som gir seg uttrykk i en jungel av uoversiktlige tilskuddsordninger uten overordnede vurderinger, og uten vurdering av hvordan de skal virke sammen. Vi kan også påpeke at det er svært liten grad av medvirkning fra kulturfrivilligheten når tilskuddsordninger utformes og forvaltes. Et hederlig unntak er tilskudd som forvaltes av våre egne organisasjoner, noe som er et tankekors i seg selv.

Relevans for hele det frivillige kulturfeltet

Musikklandet er en utredning av musikkfeltet i Norge, og Kulturalliansen vil først og fremst uttale seg om anbefalte tiltak for det frivillige musikkfeltet, omtalt i del II, som har relevans for hele det frivillige kulturfeltet.

Vi takker utvalget for at de har sett den avgjørende betydningen studieforbundene har for å bidra til at det tilbys kulturaktiviteter over hele landet, og støtter forslaget om å synliggjøre deres betydning bedre.

Det samme gjelder viktigheten av god og åpent samarbeid mellom kommunale kulturskoler og det frivillige kulturfeltet. Forskning på feltet påpeker at deltakelse i kommuner med godt samarbeid gir større aktivitet og glede, enn i kommuner der dette samarbeidet ikke fungerer. For kulturfrivilligheten er det avgjørende at de har tilgang til offentlige lokaler som skoler og kirker, og at de kan benytte ressurser som kommunen disponerer, for eksempel instruktører og dirigenter. Vårt arbeid med bedre veiledning i forhold til Arbeidsmiljøloven tydeliggjør den rollen en kommunal tilknytning har for å gjøre slike ressurser tilgjengelige for små lokale lag som er usikre i forhold til Arbeidsmiljølovens forbud mot midlertidige ansettelser.

Samordning og infrastruktur

Utvalget peker på behov for en mer samlet kulturfrivillighet. Det pågår et stort og koordinert arbeid i kulturfrivilligheten for å styrke infrastrukturen på feltet. Fylkesmusikkrådene har en viktig rolle her, men også de gryende kulturvernnettverken i regionene bidrar til å styrke samarbeidet. Båre Norsk

musikkråd, Norges Kulturvernforbund, Norges Teaterforbund og Voksenopplæringsforbundet deltar i Kulturalliansens initiativ for å etablere Regionale kulturkretser som kan representere en samlet kulturfrivillighet i regionene. Vi takker for utvalgets støtte til dette arbeidet. Vi etterlyser tiltak for å styrke dette arbeidet, både nasjonalt og regionalt.

Regjeringens strategi for kulturfrivilligheten var den første i sitt slag, og har – mye takket være aktiv deltakelse fra kulturfrivilligheten selv – bidratt til å gi regjeringen et samlet fokus for arbeidet på feltet. Av strategiens mange gode tiltak er mange gjennomført, og særlig er det gjort en stor innsats for å samle kunnskap og kompetanse om feltet. Det som mangler er de løftene som ble lovet: Et løft for kulturarenaer og en styrking av forutsigbare rammevilkår for organisasjoner og aktivitet. Kulturalliansen etterlyser en videreføring av strategien, og har foreslått dette overfor Kultur- og likestillingsdepartementet, uten å ha fått svar så langt. Vi mener at uten en uttrykt politikk for kulturfrivilligheten, og siden feltet er nærmest usynlig på Statsbudsjettet blir prioriteringene i liten grad gjenstand for offentlig debatt.

Forholdet Statsbudsjett – spillemidler

Kultur- og likestillingsdepartementet vil etablere en forskrift for disponeringen av disse midlene.¹ Et viktig formål er å sikre at tildelingene forblir målrettet mot sivilsamfunnet, frivillige og ikke-kommersielle aktører,² og ikke brukes til å kompensere for kutt eller underdekning i øvrige bevilgninger over statsbudsjettet. Kultur- og likestillingsdepartementet har nå sendt forslag til forskrift på høring - uten at dette er tatt hensyn til. Blir forskriften vedtatt som foreslått, gir den i seg selv ingen klare føringer for endring i departements forvaltning av midlene - i den retningen de selv har varslet.

Viktigheten av livslang deltakelse

Kulturalliansen vil også peke på viktigheten av varig deltakelse i kulturfrivilligheten. Det mangeårige og ensidige fokuset på barn og unges deltakelse, forsterket av at en stor del av virkemidlene og tilskuddene er kortvarige – svekker organisasjonenes inkluderingsarbeid, hindrer langsiktige satsinger og ignorerer behovene for å sikre livslang deltakelse. Her er det et stort potensiale for skadevirkninger – eller potensialsvinn, som utvalget kaller det - hvis voksnes og eldres behov for deltakelse ikke tas vare på. Både på friluft- og kulturfeltet jobber organisasjonene i større grad på tvers av aldersgrupper enn for eksempel idretten gjør. Da har vi også behov for muligheter til å utvikle helhetlige tilbud som er tilgjengelig for alle aldre – uten at barn og unge blir skilt ut som egen målgruppe.

Til slutt vil vi igjen takke for en fin utredning, som vi håper vil bidra til at hele kulturfrivilligheten får en helhetlig politikk i årene som kommer.

Med vennlig hilsen

Marianne Ween
Daglig leder

Kjærsti Gangsø
Styreleder

KULTURALLIANSEN

¹Kultur- og likestillingsdepartementet 2023, s. 12

²Kultur- og likestillingsdepartementet 2023, s. 12